

spani a fortel l er

SPANSKE NOVELLER

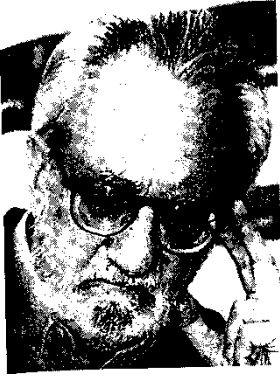
UTVALGT OG PRESENTERT AV

ARNEWORREN

DAGENS BØKER,

KUNNSKAP

OG KULTUR

ANTONIO PEREIRA (1923-2009)

©Flor Orozco

Antonio Pereira ble født i Villafranea del Bierzo i provinsen Leán i Nordvest-Spania. Han har en omfattende produksjon av romaner, noveller og lyrikk bak seg. I 1985 utga han også sine memoarer, og har altså en etablert stilling i dagens spanske litteratur, uten å høre hjemme i første rekke.

Han har gjerne holdt seg til sine hjemtrakter, i den betydning at han ofte skriver om småsteder og småbyer, om folks reaksjoner, om små, vanlige og vennlige ting i dagliglivet. Han har skrevet et stort antall romaner, men novelleforfatteren er den mest kjente og han har publisert ikke mindre en syv samlinger.

«Den tyske kvinnen og barbersalongen» er fra Picassos en el desván (Picassobilder på loftet), 1991. Denne underfundige novellen beskriver landsbyfolkets reaksjoner overfor den fremmede tyske kvinnen som slår seg ned der. Hun virker nok merkelig på dem, men hun er driftig, og hun blir litt etter litt godtatt, også som barber, som vel skulle være et mannfolkkyrke. I stedet for en fortelling om en fremmed som kommer til et nytt sted og opplever å stå utenfor, som har problemer med å bli kjent med folk og å integreres, er vinklingen her en annen:

Landsbymenneskene synes altså hun er underlig, men hennes reaksjoner er bare sett utenfra; det landsbyen tenker og mener spiller den største rollen. Og idet hun er blitt integrert, kommer den store avsluttende overraskelsen, da hun tydeligvis har en fortid av voldsom art bak seg, noe referansen til Dusseldorf antyder

DEN TYSKE KVINNEN OG BARBERSALONGEN

Lar De til stadighet tungespissen gli langs leppene? Blunker De uavlatelig med øynene uten å kunne gjøre noe ved det?

De behøver ikke svare. Bare ved å høre eller lese disse spørsmålene, har Deres spyttsekresjon sikkert øket, og De blunker i ett sett.

Noe tilsvarende skjer i følgende tilfelle: Er man av hankjønn, ville det være rart om man ikke uvilkarlig tok seg til adamseplet når man får vite hvorfor vi i denne landsbyen alltid løfter hånden til det utspringet på strupen som like meget som genitaliene viser at vi er menn. Manier har sine årsaker. Den sommeren med pilegrimsvandringene, da flodbølger av unge mennesker kom nordvestover for å vise at de tok avstand fra sodomi og fellessenger, var det en tysk kvinne som I sakket akterut på grunn av vabler på føttene; de var begynt å komme da hun vandret i Rioja-traktene.

På førstehjelpstasjonen måtte de skjære av henne lerretstøvlene.

-Nydelige ødemer på føttene, sa vakthavende lege, som var lei av dager fulle av gnagsår og diareer.

-De har fått svære føtter; De er vel ikke engang klar over at med de hevelsene De har, kan jeg ikke se mer enn tre av tærne Deres? Gi meg papirene hennes, så skal jeg sørge for at hun får bli med en ambulanse.

Den tyske kvinnen hadde ikke lyst til å forlate den vandrende horden, hvor ingen visste navnene på hverandre, hvor ingen visste hvor de forskjellige kom fra og hvor fortiden ikke spilte noen rolle. Menn og kvinner vandret om hverandre, de levde som søsken og hyldet Jomfru Maria og paven. Det ville vel greie seg at hun slappet av noen dager, og deretter kunne hun slutte seg til den aldri hvilende strømmen igjen. Abbeden satte et stempel på det høytidelige deltagerbeviset hennes, et papir som rundhåndet ble delt ut til alle pilegrimene. Hun stolpret seg så godt hun kunne til herberget som de religiøse broderskapene disponerte i de forlatte bygningene i Airegaten. Klokkene ringte i Santa Maria-kirken. Fullt påkledd, som hun gikk og stod, kastet hun seg ned på madrassen og registrerte ikke at vesperklokkene stilnet. Det ble sagt at hun snakket i villelse. Hun grep rundt jernstengene i sengen så knokene hvitnet og ropte ord som ingen forstod. En lummer natt kastet hun seg ut av sengen for å flykte, som om hun var en fange og ikke en pasient som ble pleiet slik Gud befaler.

Så ble hun rammet av et fatalt solstikk; solen på de kanter hadde tatt seg inn i hodet hennes med derav følgende angstfornemmelser, som bare lot seg lindre av

isposer.

Da feberen omsider hadde forlatt henne, var verden en brønn av ensomhet og stillhet; på gatene var det knapt folk å se, og de få som fantes, var landsbyfolk ute i egne ærend. Herberget var rigget ned, bare sengen til etternølersken stod igjen, og rommet hennes var tydelig forfallent med sprekker i gulvplankene og i taket. Den pensjonerte jordmoren hadde påtatt seg å ta seg av den syke. Den frivillige pleiersken kan fortelle at da den utenlandske kvinnen kom til seg selv igjen, spurte hun hverken om hvor hun var eller hva klokken var, slik den type syke mennesker pleier å gjøre, derimot ba hun om et glass øl. Deretter ville hun ha tilbake det fromme deltagerbeviset som de hadde i forvaring og som var det eneste identifikasjonspapiret hun hadde. Så begynte hun å gjøre rent i det smutthullet av et værelse hun hadde hatt, som om hun ville betale for omsorgen i dagene som var gått. Men hun skulle også vise seg å ha andre hensikter. På hennes forespørsel svarte de at det var helt i orden, hun kunne bli der så lenge hun ville, at det til og med var en fordel at det bodde noen i de gamle husene.

Blant innbyggerne, som var blitt færre med høstens komme, var det enkelte som erklærte at de mislikte den nå passerte strømmen av europeere, og det bare på grunn av noen ødelagte blomsterkasser og noe maling som var blitt avskrapet en dag her, en annen dag i skolegården til fransiskanerne, noe som kom til syne under opprydningen som aldri tok slutt.

Men man kan ikke dømme etter ti, eller tyve, ei heller etter hundre skrøpelige i kjødet, når de hadde vært i alt en halv million sjeler. Og det som virkelig betydde noe: Det falt ikke selv de mest kritiske i landsbyen inn å se med misbilligende øyne på den tyske kvinnen, som fortsatte å bo i den gamle bygningen, selv om hun var blitt advart om at det ikke var uten risiko.

Hun var ikke lenger helt ung, hun nærmet seg nok de tredve. Ungkaren Dominguez skulle gjeme ha tatt hånd om henne for sin del, han hadde et anneks til huset hvor hun kunne ha bodd, men han våget ikke. I dag kan vi bare beklage at vi ikke oppmuntret ham til det, men vi får se om han ikke en annen gang finner en passende lest til sin sko.

-Det er en gjestfri landsby, ble det sagt. - Tenk på den gangen vi tok oss av den halte portugiseren.

-Og det var ingen dårlig handel for stedet, når vi tar den halve millionen escudos i betraktning, som han etterlot oss da han døde, til utbedring av kirkegården.

Men man tenkte ikke akkurat på å oppnå noe. Det var en alminnelig velvilje

overfor kvinnen, som, da hun kom seg, viste seg å være robust, med sterke ben og et sunt og rødskinnert ansikt. Hun hadde troskyldige øyne, kanskje fordi de var lyse og blå. Hun gikk rundt og spiste i klostrene og hjemme hos folk; alle behandlet henne taktfullt, og hun manglet ikke lommepenger til øl. Hun fikk et par nye dongeribukser i foræring. Hun var ikke forfengelig og hjalp gjeme til med arbeidet ute på jordene straks noen ba om det. Hun ble satt pris på av kvinnene, og det er rene forsikringen.

-Fra Westfalen, ble det kjent en dag.

Folk herfra har en egen verdighet og spør ikke fremmede direkte. Den tyske kvinnen snakket lite, bare det mest nødvendige, på et spansk hun lærte seg uten bøker, ved å lytte og se.

Etter hvert som hun styrket sin posisjon, skjønnte man at I hun foretrakk en ikke huslig beskjeftigelse. Et par søndager I var hun vikar i kinolokalet da plassanviseren var syk, og oppførte seg da ganske myndig, -hun gikk inn for å plassere folk I etter høyden, ikke etter nummereringen på billettene.

-Hver nasjon har sine vaner, unnskyldte vi henne med.

-Den tyske damen er fra hjertet av Westfalen.

Hun var med på å fylle kastanjer og nøtter i sekker så lenge sesongen varte, og deretter var hun i en kjøttforretning. Dette siste var ikke noe for hvem som helst. Det var flott å se med hvilken presisjon hun skar opp blodige fileter og jevnet dem med øksen.

En dag ble det kjent at hun skulle overta ansvaret for barbersalongen til Martin. Vi så det alle som den naturligste ting av verden at en kvinne fra Westfalen hadde havnet i vår landsby og at hun likte yrket som barber, mens folk fra jernindustribyen ble svært forundret da de kom til vårt årlige marked.

Martin begynte å bli gammel, hans forretning var den eneste gjenværende av seks utmerkede barbersalonger folk her hadde hatt, men nå sviktet mannens håndlag, og han gjorde flittig bruk av blodstillerstiften til alle riftene. Han underkastet seg selv en barbering og en hårklipp for å teste damen, og uten flere formaliteter ansatte han henne. Det falt ingen inn å tenke på hvilken bakgrunn hun hadde for yrkesvalget, siden hun kom så langt borte fra. Heller ikke hvorfor en tysk kvinne så ut til å ville slå seg ned her, i en søvnig liten landsby, som våkner til liv bare ved Jomfru Marias augustfest og ved syndsforlatelsesfeiringen hvert syvende år.

-Fint sted, kom hun til å si en dag, -folk kan se et esel fly forbi- hun sa hest -og

ingen stanser opp for å se.

Vel, med den upartiskhet som avstand til tingene gir, må det nok erkjennes at hun ikke var noe særlig når det gjaldt hårklipp. Men når det var snakk om barbering, var den tyske kvinnen en åpenbaring.

Barbersalongen ved det lille torget var ikke lenger en anakronisme. Den begynte å fylles, som i de tider da salongene var seks i tallet. Og det fantes ikke underliggende motiver. Ungkarene her på stedet er tallrike nok til at de kunne fylle både denne og hvilken som helst annen virksomhet som måtte åpne, men i dette renoverte etablissementet, med sine rene og skarpslepte redskaper, var de ikke ute etter noe annet enn å bli barbert etter alle kunstens regler. Av og til måtte hun lene seg over kunden og da kjente man brystene hennes, men det kunne hun ikke gjøre noe ved. Klesbørsten overlot hun kunden, så vedkommende selv kunne børste buksene sine på de mest kinkige stedene. Og den dagen hun begynte å bruke hvit frakk, etter råd fra Martins hustru, underrettet hun om at hun ikke lenger ville motta drikkepenger. Bare enkelte småtterier, litt gips eller maling, noen gardinrester, blomsterpotter eller plantestiklinger til sitt lille krypinn.

Å bli barbert, vi hadde glemt hva det innebar. En utsøkt nytelse, kanskje den største for en mann når man ser bort fra det å gå til sengs med en god kvinne. Det begynte med forventningen, akkurat som når det gjelder å elske. I fantasien kjente du allerede hvordan barberkosten gled over ansiktet med mengder av hvitt skum. Den tyske kvinnen beveget seg rundt stolen, og fra stolen til instrumentbordet, eller til vannkranen; kroppen var sterk, men den største styrken lå i armene, som var synlige til albuen, og særlig i hendene. Hendene var ikke ru, det kjente du når turen kom til deg. Men bestemte. Haken opp! Kinnet til den andre siden! Alt sammen uten ord. Eller hun tok deg i nesen med fingerspissene mens kniven rakte deg over overleppen.

-Knivene er tyske, akkurat som hun selv, sa gamle Martin, som pleide å sitte og prate i butikken,- det finnes ikke bedre redskaper i verden enn de som kommer derfra.

-De må være fra Solingen, sa unγκaren fra isenkrammen, -fra Konejungfabrikken.

Hun var i sitt ess når hun arbeidet. Og det er virkelig sant at kniven var hennes soloinstrument, og blant alle knivene foretrakk hun den største og lengste med et hurtig glimtende blad. Og ut fra hvordan selve barberingen skulle foretas, ble den innledende stemningen av instrumentene utført, med de bestemte og veloverveide bevegelsene som skulle til for å skjerpe stålet på sliperemmen.

Med frakken til Martin på, så det ut til at kvinnen hadde overtatt hans vaner. Av og til gikk hun ut på bakrommet og tok seg en slurk av ett eller annet og kom tilbake

med fornyet arbeidslyst. Det eneste hun hadde forandret, var den avsluttende renselsesprosessen: Hun hadde forlatt vannkranens dusj hode og gått over til seksognitti prosent sprit og en kraftig massasje som hun la all sin styrke i, uten å forhaste seg. Da behandlingen var over, rakte hun kunden et håndspeil. Du strøk deg over kjakene, som om det ikke var nok å se deg selv i speilet. Ung eller mindre ung hud, spenstig eller rynkete, men alltid så viril som intet barberblad, ingen barbermaskin hadde kunnet greie det. Vi var nye menn. Det var som om vi hadde fått tilbake sansen for vel utført arbeid.

Det er lett å fare vill i tidsregningen. På kino ville man ha hørt søt musikk og sett kalenderblad flagre av gårde. Således kom denne siste februar-måned, og alle kjenner saken gjennom aviser og blader. Den tyske kvinnen var som en av oss andre i landsbyen. Før kunne man av og til se henne samle mynter på tyve duros og gå inn i telefonkiosken og føre en kort samtale, men så var det slutt på det også. Hun var til stede ved begravelser og deltok i brannslukninger, hun spilte bassgitar i et gateorkester, hun var en person som holdt åpent hus, ingen kranglet med henne; det eneste som gjenstod, var å få henne ført inn i manntallet.

I februar måned skjer det ingen ting, absolutt ingen ting. Ved femtiden om ettermiddagen den dagen domstolen var i virksomhet, var Martins etterfølgerske i ferd med en helbarbering av listeføreren, slik som hun ellers førte kniven på kryss og tvers i ansiktet på enhver annen i landsbyen. Men dette var listeføreren. En herre med det mest forsiktige vesen, så grenseløst mager at han kunne trekkes opp gjennom snippen på skjorten. Av den grunn ble nesen, Ørene og årene ekstra fremtredende. I den flettede barberstolen virket han helt bortkommen, med alt for mye kappe rundt seg.

Ettermiddagen var mørk; jeg var øyenvitne til det som skjedde, og det er som om jeg gjenopplever det hele nå. Man kunne høre ett og annet tordenskrall, det var et av de sjeldne uværene som inntraff om vinteren. Under det elektriske lyset var hun inne i siste fase av behandlingen og jaktet på en dunete føflekk eller noen hårstrå som stakk ut av nesen. Glassdøren gikk opp. Endelig fikk vi i denne landsbyen se i virkeligheten det vi tusen ganger hadde sett på kino og fjernsyn. Det var to typer, høye, iført like gabardinfrakker med belte, og begge gikk med hatt. De fremmede lot døren stå åpen bak seg, og rettsbetjenten var med for å vise dem veien. Selv den største idiot kunne se hvilket yrke de hadde.

-Erika ett eller annet, uttalte en av utlendingene; det var antagelig fornavnet og etternavnet til kvinnen, med en stemme like tørr som i en kriminalfilm.

Hun viste ingen forbauselse.

-Bare et Øyeblikk, sa hun visst på tysk. Uten å snu seg, men hun hadde selvfølgelig sett alt i speilet.

Det lynte av stål i luften (man kunne ane en bevegelse i gabardinfrakkene), og agentene så lettet ut da kniven så vidt berørte listebærerens nese og fjernet noen små hår. Så rakte hun frem håndleddene, og de smekket på henne noen håndjern som virket for små for henne. Slik ble hun vist på fotografiene av det som hendte, sammen med redselsgjeringene i Diisseldorf, som nesten ikke var til å fatte.

Oversatt av Kari Näumann